

KIERUNKI POLITYKI BEZPIECZEŃSTWA JAPONII
POD PRZYWÓDZTWE M PREMIERA SHINZŌ ABE
W LATACH 2006–2007 ORAZ PO ROKU 2012

Podstawowym celem polityki bezpieczeństwa Japonii jest zacieśnienie współpracy ze Stanami Zjednoczonymi jako głównym partnerem strategicznym. Japonia jest świadoma, że USA są jedynym realnym gwarantem bezpieczeństwa i jej suwerenności. Ponadto dla zrównoważenia zagrożenia ze strony wzrastającej potęgi militarnej Chińskiej Republiki Ludowej Japonia obrała kierunek na współpracę w dziedzinie bezpieczeństwa z innymi państwami regionu, takimi jak Wietnam, Filipiny, Indie, Tajlandia i Australia. Adresatami inicjatyw japońskich są przede wszystkim kraje, które podobnie jak Japonia mają problemy graniczne z Chinami¹. Pomimo krytyki ze strony państw regionu, w tym ChRL i Republiki Korei, w kwestii odchodzenia od pacyfistycznych założeń art. 9 konstytucji² Japonia stara się podtrzymywać swój wizerunek państwa zaangażowanego w inicjatywy pokojowe poprzez udział w misjach pokojowych ONZ oraz operacjach niesienia pomocy humanitarnej i usuwania skutków kataklizmów³.

¹ Ministry of Defense, *Defense of Japan 2015*, s. 2–3, http://www.mod.go.jp/e/publ/w_paper/2015.html (dostęp: 10.04.2016).

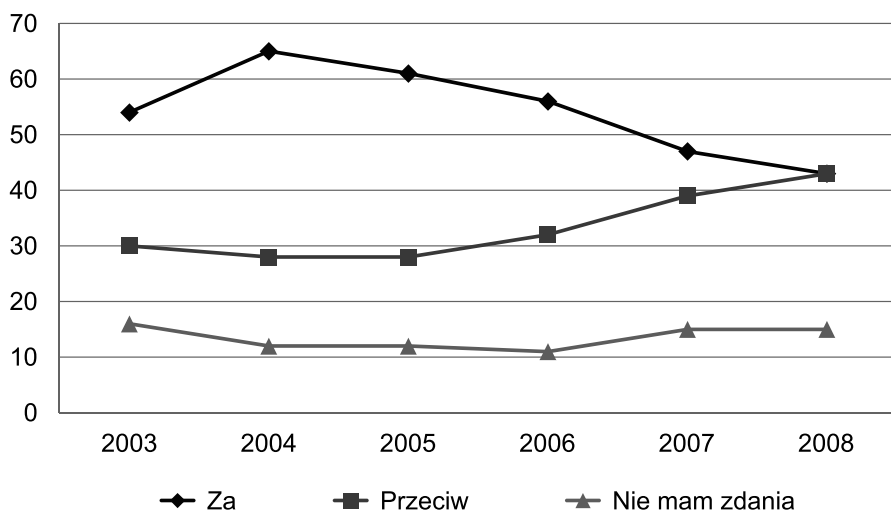
² Konstytucja Japonii z dnia 3 listopada 1946 r., przyjęta przez Zgromadzenie Narodowe dnia 7 października 1946 r., promulgowana przez Cesarza Hirohito dnia 3 listopada 1946 r. Weszła w życie 3 maja 1947 r. Artykuł 9 głosi: „Naród japoński, dążąc szczerze do międzynarodowego pokoju opartego na sprawiedliwości i porządku, wyrzeka się na zawsze wojny jako suwerennego prawa narodu, jak również użycia lub groźby użycia siły jako środka rozwiązywania sporów międzynarodowych. Dla osiągnięcia celu określonego w poprzednim ustępie nie będą nigdy utrzymywane siły zbrojne lądowe, morskie i powietrzne ani inne środki mogące służyć wojnie. Nie uznaje się prawa państwa do prowadzenia wojny”. Tłumaczenie konstytucji na j. polski dokonane przez Teruji Suzuki podaje za: <http://www.pl.emb-japan.go.jp/relations/konstytucja.htm> (dostęp: 12.04.2016).

³ Ministry of Defense, *Defense of Japan 2015*, s. 5, http://www.mod.go.jp/e/publ/w_paper/2015.html (dostęp: 10.04.2016).

Lata 2006–2007

Po zakończeniu przez Junichirō Koizumi kadencji premiera Japonii w 2006 r. koalicja rządowa składająca się z Partii Liberalno-Demokratycznej (*Jiyū-minshu-tō*, LDP) oraz partii Komeito wskazała na następcę ówczesnego szefa sekretariatu i bliskiego sojusznika byłego szefa rządu w osobie Shinzō Abe. Nowy premier zobowiązał się do kontynuowania wizji swojego poprzednika, który dążył do przebudowy systemu bezpieczeństwa Japonii oraz reformy konstytucyjnej znoszącej zakaz prawa do obrony kolektywnej i zintensyfikowania roli Sił Samoobrony Japonii (SDF) w operacjach pokojowych pod auspicjami ONZ. W wygłoszonym przed parlamentem *exposé* Shinzō Abe zapowiedział, że wraz z powołanym tzw. Panelem Doradczym rozpocznie pracę nad nową interpretacją konstytucji w zakresie prawa do obrony kolektywnej⁴.

Początek rządów Shinzō Abe zbiegł się z przedłużającą się sytuacją kryzysową w Iraku. Opinia publiczna była negatywnie nastawiona do jakichkolwiek zmian w interpretacji konstytucji. Przykładem może być wieloletni sondaż gazety „Yomiuri” dotyczący opinii społeczeństwa na temat angażowania się Japonii w konflikty poza granicami kraju, które mogłyby być konsekwencją zmian konstytucyjnych⁵.

Ryc. 1. Wyniki dorocznego sondażu „Yomiuri Shimbun” dotyczącego reformy konstytucyjnej

Źródło: P. Midford, *Rethinking Japanese Public Opinion and Security From Pacifism to Realism?*, California 2011, s. 158.

⁴ Takehiko Kambayashi, *Japan Rethinks Military Role under New Head; Abe Seeks to Step Up U.S. Ties*, „The Washington Times”, 9.09.2006.

⁵ P. Midford, *Rethinking Japanese Public Opinion and Security From Pacifism to Realism?*, California 2011, s. 154.

Malejące poparcie dla partii w sondażach na kilka miesięcy przed wyborami parlamentarnymi do izby wyższej, tj. Izby Radców, w lipcu 2007 r. zmieniło podejście części koalicji rządzącej do przeprowadzenia reform. Przyszłe głosowanie do parlamentu było traktowane przez premiera Abe jako swoiste wotum zaufania dla rządu w kwestii zmian w zakresie planowanych reform konstytucyjnych⁶.

Większość obywateli w ówczesnym okresie była zainteresowana reformami w obszarze socjalnym, systemu edukacji, zwalczaniu korupcji, które były bardziej uwypuklone w programach partii opozycyjnych. W konsekwencji LDP po raz pierwszy od 1955 r. straciła większość parlamentarną na rzecz opozycyjnej japońskiej Partii Demokratycznej (*Minshu-tō*, DPJ), co doprowadziło do dymisji rządu⁷.

Lata 2007–2012 to bardzo burzliwy okres dla wewnętrznej polityki Japonii. Co roku na skutek afer politycznych bądź głębokiego niezadowolenia opinii publicznej zmieniała się administracja z premierem na czele. Ku rozczarowaniu wyborców żadnemu rządowi nie udało się wprowadzić obiecanych w kampanii wyborczej zmian, podczas gdy sporów politycznych nie brakowało. Ponadto pogłębiająca się recesja gospodarcza nie poprawiała nastrojów przeciętnego Japończyka. Do pełnego rozczarowania wyborców doprowadziły nieudolne posunięcia rządu w obliczu wielkiego trzęsienia ziemi i tsunami, które miało miejsce w 2011 r. Przy nadchodzących wyborach do parlamentu LDP z Shinzō Abe na czele partii, obiecując głębokie reformy gospodarcze, zdecydowanie wygrała wybory. Wraz z powrotem Abe na fotel premiera wróciła też koncepcja reform w kwestii bezpieczeństwa. Dodatkowym impulsem było zaostrzenie się stosunków chińsko-japońskich o Wyspy Senkaku⁸, które zostały uwłaszczone przez rząd japoński we wrześniu 2012 r.⁹

Strategia bezpieczeństwa narodowego

Milowym krokiem w procesie polityki bezpieczeństwa było wejście w życie w grudniu 2013 r. nowej Strategii bezpieczeństwa narodowego Japonii (SBN). Priorytetem nowej strategii stało się dążenie do „aktywnego działania na rzecz pokoju” w oparciu o współpracę międzynarodową. W dokumencie sprecyzowano zagrożenia oraz obowiązki stojące przed Japonią. Ponadto w strategii wskazuje się

⁶ *Ibidem*, s. 158.

⁷ Takehiko Kambayashi, *Could Japan's Abe Step Down?*, „The Christian Science Monitor”, 3.07.2007.

⁸ Senkaku Shotō są to bezludne, sporne wyspy pomiędzy Japonią a Chinami, położone na Morzu Wschodniochińskim. Niektóre media podają też chińską nazwą tych wysp – *Diàoyútái Qúndǎo*.

⁹ Hidemichi Katsumata, *How Senkaku Islands Became Part of Japan*, „The Daily Yomiuri”, 2.04.2013.

drogę dyplomatyczną jako zasadniczą drogę rozwiązywania spraw dotyczących bezpieczeństwa narodowego. W dalszej części nowa strategia jest wynikiem konsekwentnej polityki rządu premiera Shinzō Abe, której celem jest tzw. aktywny pacyfizm. Rząd Japonii uzasadnił te zmiany potrzebą dostosowania się do zmieniających się uwarunkowań bezpieczeństwa regionalnego i światowego. Jednocześnie deklaruje pozostawianie Japonii w duchu pokojowej doktryny w polityce zagranicznej, zapewniając, że powrót na ścieżkę militarizmu znanego z pierwszej połowy XX wieku jest niemożliwy.

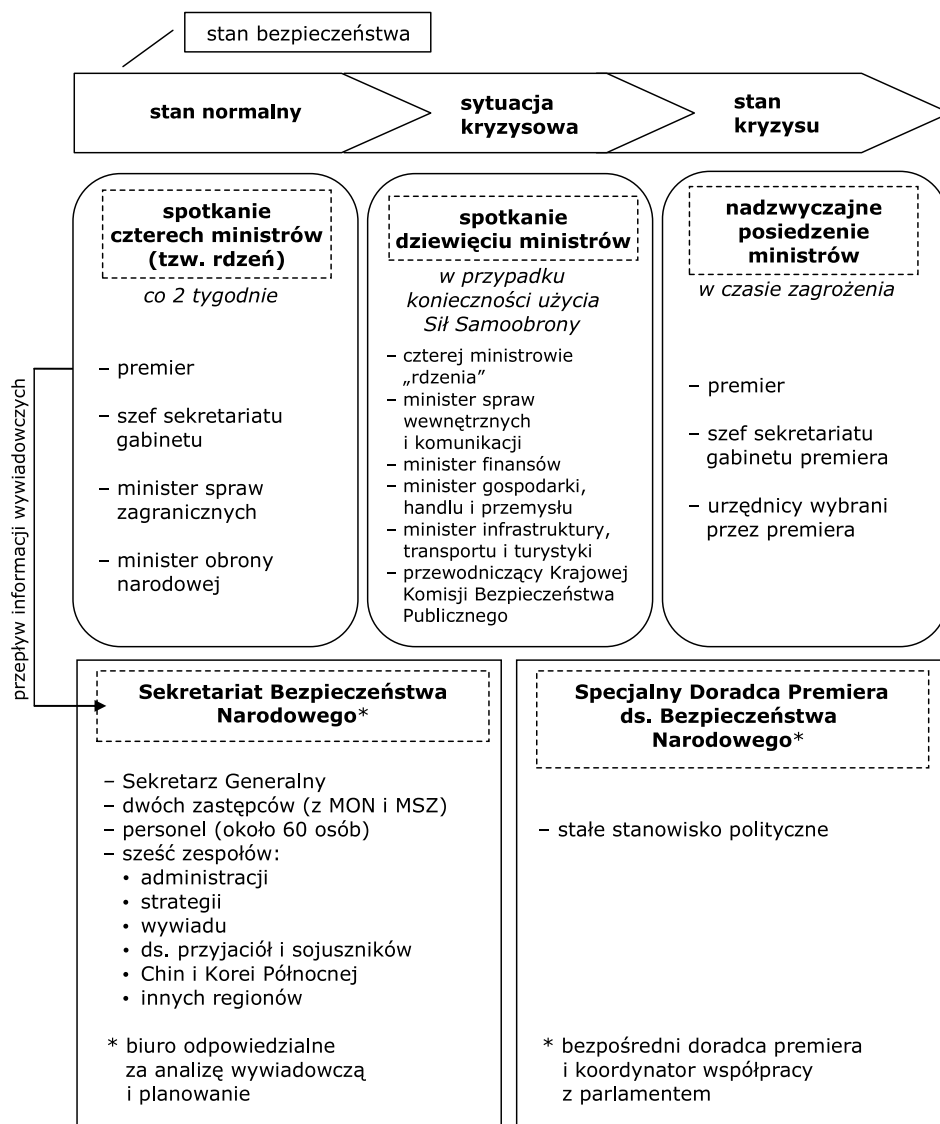
Pozycja ekonomiczna Japonii, ukształtowana w dużej mierze dzięki wolnemu handlowi wykorzystującemu otwarte akweny morskie, jest jednym z priorytetów polityki bezpieczeństwa. Ponadto wzmocnienie sojuszu ze Stanami Zjednoczonymi oraz pomoc w stabilizacji, wzroście ekonomicznym i demokratyzacji krajów zrzeszonych w Stowarzyszeniu Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN)¹⁰ ma skutkować stabilizacją regionu Azji i Pacyfiku. W celu osiągnięcia gwarancji bezpieczeństwa narodowego, a co za tym idzie – suwerenności i niepodległości państwa oraz jego obywateli, Japonia była zmuszona zdefiniować narodowe potrzeby w tym zakresie. Zasadniczym punktem było stworzenie odpowiednich mechanizmów pełniących funkcję odstraszania, konieczną dla utrzymania pokoju i stabilizacji. W dalszej kolejności wymieniono potrzebę ściślejszej współpracy i sojuszu ze strategicznym partnerem, jakim są Stany Zjednoczone, w rejonie Azji i Pacyfiku.

Nowa SBN spotkała się z krytyką ChRL i częściowo Republiki Korei. Sprzeciw był spowodowany przede wszystkim zaszłościami historycznymi, ale i nierozwiązanymi sporami terytorialnymi. Filarem polityki bezpieczeństwa Japonii stało się utworzenie Rady Bezpieczeństwa Narodowego¹¹. Miesiąc po inauguracji jej działania, 7 stycznia 2014 r. oficjalnie rozpoczął pracę Sekretariat Bezpieczeństwa Narodowego, który jest ciałem doradczym rządu. Jego powołanie pozwala na skuteczne rozwiązywanie problemów bezpieczeństwa oraz kontakt z zagranicznymi partnerami w tym zakresie. Nawiązanie bezpośredniego kontaktu z odpowiednikami w innych krajach, m.in. w Stanach Zjednoczonych oraz Wielkiej Brytanii, ma także wpływ na podniesienie poziomu bezpieczeństwa¹².

¹⁰ Na kraje ASEAN-u składają się: Filipiny, Indonezja, Malezja, Singapur, Tajlandia, Brunei, Wietnam, Laos, Mjanma i Kambodża. Zob. S. Zarychta, T. Usewicz, *Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN) i jego znaczenie w aspekcie rywalizacji wielkich mocarstw o dominację w regionie*, „Gdańskie Studia Azji Wschodniej” 2014, z. 6, s. 7 i n.

¹¹ National Security Strategy, grudzień 2013, treść dokumentów: <http://www.mofa.go.jp/policy/security/> (dostęp: 10.04.2016).

¹² „Kyodo News”, 8.01.2014; „The Japan News”, 9.01.2014.

Ryc. 2. Struktura organizacyjna Rady Bezpieczeństwa Narodowego Japonii

Źródło: Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, Strategia bezpieczeństwa narodowego Japonii, <https://www.bbn.gov.pl/download/1/15474/SBNJaponianotatka02.pdf> (dostęp: 15.04.2016).

Reinterpretacja konstytucji

Panel Doradczy ds. Rekonstrukcji Podstaw Prawnych w Dziedzinie Bezpieczeństwa (PD), powołany podczas pierwszej kadencji Abe, został reaktywowany w lutym 2012 r. Składał się z 13 doświadczonych polityków specjalizujących się w sprawach bezpieczeństwa narodowego i polityki zagranicznej. Na czele PD stanął były ambasador Japonii w USA Shunji Yanai. Od samego początku jego celem było rozwiązanie kwestii bezpieczeństwa narodowego w ramach obowiązujących przepisów w aspekcie aktualnej sytuacji geopolitycznej ze szczególnym uwzględnieniem prawa do samoobrony w kontekście sporu o Wyspy Senkaku¹³.

Dnia 15 maja 2014 r. premier Japonii Shinzō Abe oficjalnie zapowiedział rozpoczęcie prac rządu nad zmianą interpretacji art. 9 konstytucji dotyczącego prawa do obrony kolektywnej. Oświadczenie premiera Abe na temat rozpoczęcia procesu zmian interpretacyjnych nastąpiło po publikacji raportu Panelu Doradczego. Propozycje tam zawarte dotyczą przede wszystkim prawa do obrony kolektywnej. Zaproponowano sześć warunków koniecznych do jej użycia.

1. Wsparcie zaatakowanego państwa sojuszniczego.
2. Brak reakcji po stronie Japonii może wywołać znaczące niebezpieczeństwo dla Japonii.
3. Zaatakowane państwo wyraźnie domaga się włączenia się Japonii do obrony kolektywnej.
4. Konieczność uzyskania aprobaty państw niezwiązanych sojuszem na wprowadzenie do działania Japońskich Sił Samoobrony (SDF).
5. Premier może podjąć decyzję o przystąpieniu do obrony kolektywnej jedynie po dogłębnej analizie wspartej oceną specjalistyczną.
6. Wymagana bezwzględnie jest zgoda parlamentu.

Ważne miejsce wśród rekomendacji panelu zajmuje udział Japońskich Sił Samoobrony w operacjach pokojowych. Zdaniem twórców raportu prawo użycia broni w ramach obrony innych współdziałających pododdziałów w operacji pokojowej powinno być interpretowane jako zgodne z konstytucją. Raport zamyka podsumowanie, w którym podkreśla się, że aspiracje Japonii do życia w pokoju wynikające z pacyfistycznej konstytucji nie mogą ograniczać prawa do obrony suwerenności i współpracy międzynarodowej w tym zakresie¹⁴.

Inicjatywa legislacyjna rządu premiera Abe była możliwa dzięki nietłuwemu porozumieniu osiągniętemu w ramach rządzącej koalicji LDP z pacyfistycznym koalicjantem – partią Komeito. Projekty ustaw przedstawione pod obrady parlamentu dotyczą zwiększenia uprawnień SDF w ramach uczestnictwa w międzynarodowych

¹³ „The Japan Times News”, 19.08.2013.

¹⁴ Report of the Advisory Panel on Reconstruction of the Legal Basis for Security, 15.05.2014, https://www.kantei.go.jp/jp/singi/anzenhosyou2/dai7/houkoku_en.pdf (dostęp: 16.04.2016).

operacjach pokojowych, a w nich rozszerzenia prawa do wsparcia logistycznego obcych wojsk uczestniczących w operacji z prawem do użycia siły w przypadkach koniecznych oraz prawa do obrony kolektywnej. Najbardziej istotną kategorią zagrożeń jest sytuacja zbrojnej napaści na terytorium Japonii. Następnym w kolejności scenariuszem jest sytuacja zagrożenia napaścią na kraj i wynikające z niej przedsięwzięcia leżące w gestii SDF.

Nowe proponowane rozwiązania legislacyjne zawierają uprawnienia SDF w przypadku pośredniego zagrożenia bezpieczeństwa Japonii. Zagrożeniem takim może być zbrojny atak na państwo sojusznicze, takie jak Stany Zjednoczone czy inny kraj przyjacielski, którego utrata suwerenności może zagrozić bezpieczeństwu Japonii. Dwa pozostałe wypadki, w których możliwe będzie użycie SDF, dotyczą sytuacji zagrożenia żywotnych interesów Japonii oraz sytuacji wymagającej międzynarodowej interwencji dla zachowania pokoju na świecie. Pierwszy z wymienionych przypadków może dotyczyć m.in. ochrony linii komunikacyjnych zaopatrujących Japonię w surowce energetyczne i pozwalających na swobodną wymianę handlową ze światem. Drugi przypadek dotyczy międzynarodowej odpowiedzialności za utrzymanie pokoju, który nie ma bezpośredniego wpływu na sytuację bezpieczeństwa Japonii. Podstawą do użycia SDF ma pozostać rezolucja Rady Bezpieczeństwa ONZ, jednak nie wyklucza się udziału tych sił w operacjach pokojowych w ramach koalicji międzynarodowych bez tej rezolucji.

Nowe ustawy dotyczące uprawnień SDF pozwolą ściślej współpracować w dziedzinie bezpieczeństwa regionalnego i światowego, nie tylko z najważniejszym partnerem koalicyjnym, jakim są Stany Zjednoczone, ale również z innymi państwami Azji oraz Australii i Oceanii. Współpraca ta może stanowić zdecydowaną przeciwwagę dla rosnących ambicji terytorialnych Chin i kontrowersyjnej polityki Korei Północnej. Wzrost uprawnień SDF w ramach współpracy międzynarodowej krajów wyznających podobne wartości w pojmowaniu demokracji będzie również przestrożą dla rewizjonistycznej polityki Federacji Rosyjskiej.

Dnia 19 września 2015 r. Izba Wyższa Parlamentu Japonii przegłosowała zmiany legislacyjne dla SDF wynikające z nowej interpretacji art. 9. Konstytucji Japonii. Po raz pierwszy od zakończenia II wojny światowej żołnierz japoński pod określonymi warunkami będzie miał prawo do użycia siły poza granicami Japonii. Uchwalenie nowego prawa odbyło się w atmosferze protestów przeciwników odejścia od pacyfistycznej wymowy konstytucji, które osiągnęły niespotykaną w tym kraju skalę. Głównym argumentem przeciwników zmian jest obawa przed wciągnięciem Japonii do wojen prowadzonych przez Stany Zjednoczone, które nie mają nic wspólnego z obroną jej terytorium.

Reakcja krajów sąsiednich na rezultat procesu legislacyjnego była w głównej mierze krytyczna. Chińska Republika Ludowa oskarżyła Japonię o naruszenie równowagi bezpieczeństwa w regionie, natomiast Korea Północna zarzuciła jej „rewizjonistyczną obsesję” zagrażającą pokojowemu współlistnieniu. Również

Korea Południowa wezwala Japonię do zachowania przejrzystości we wdrażaniu nowych rozwiązań prawnych dla SDF z zachowaniem „pacyfistycznego ducha” japońskiej konstytucji¹⁵.

Ustawa o ochronie tajemnicy państwowej

Istotną zmianą w polityce bezpieczeństwa Japonii wynikającą z bieżących zagrożeń jest ustawa o ochronie tajemnicy państwowej¹⁶. Jednakże treść ustawy wzbudziła liczne kontrowersje m.in. w środowisku dziennikarzy, którzy zarzucali jej łamanie konstytucji gwarantującej wolność słowa, prasy oraz innych form ekspresji.

Wielu krytyków politycznych uważa, że ustawa jest w dużej mierze inspirowana odrzuconą przez parlament ustawą kontrwywiadowczą z 1980 r. Yasuhiro Nakasone, jednego z mentorów Shinzō Abe¹⁷. Od II wojny światowej Japonia nie miała żadnych ustaw zapobiegających szpiegostwu, co jeden z parlamentarzystów odpowiedzialnych za treść ustawy, Kiyoshi Mori, nazwał „żartem”. Dowodem tego może być postępowanie w sprawie generała Yukihisa Miyanagi z 1980 r., któremu udowodniono przekazanie zastrzeżonych dokumentów sowieckiemu attaché i w rezultacie skazano go na rok więzienia z grzywną w wysokości 120 USD¹⁸. Kwestią kontrowersyjną, a zarazem powodem odrzucenia przez parlament aktu prawnego było znaczne zaostrenie kar. Przykładowo osobie, która weszła w posiadanie „sekretów dyplomatycznych”, potencjalnie „poważnie zagrażających” bezpieczeństwu państwa, groziła kara śmierci, jednakże rządzącym nie udało się sprecyzować, co uznaje się za „sekret dyplomatyczny” oraz co oznacza „poważne zagrożenie”¹⁹. A to stoi przecież w sprzeczności z zasadą *nullum crimen sine lege stricta*.

W art. 1 ustawy o ochronie tajemnicy państwowej określono jej cele: „W świetle skomplikowanej sytuacji międzynarodowej coraz większą rolę przyznaje się infor-

¹⁵ C. Wallace, *The Likely Contents of Abe's Collective Self-Defense Panel Report*, „Japan Security Watch”, 10.05.2014; *Government skipped recording debate over constitutional reinterpretation*, „The Japan Times”, 28.09.2015; *Abe's chances for constitutional revision may recede with passage of security bills*, „Mainichi News”, 19.09.2015.

¹⁶ Ustawa o ochronie tajemnicy państwowej została uchwalona w parlamencie 13 grudnia 2013 r. i weszła w życie rok później. Treść ustawy <http://www.japaneselawtranslation.go.jp/law/detail/?id=2543&vm=04&re=01> (dostęp: 16.04.2016).

¹⁷ J. Adelstein, *Japan's new Secrets Bill Threatens To Muzzle The Press and Whistleblowers*, „The Daily Beast”, 29.11.2013, <http://www.thedailybeast.com/articles/2013/11/29/japan-s-new-secrets-bill-threatens-to-muzzle-the-press-and-whistleblowers.html> (dostęp: 16.04.2016).

¹⁸ Sally Solo, *Paradise for Spies, Espionage no crime in Japan*, „The Telegraph”, 29.08.1985.

¹⁹ C. Haberman, *A Proposed Antispying Law Produces an Outcry in Japan*, „The New York Times”, 22.06.1985.

macjom dotyczącym bezpieczeństwa Japonii i jej obywateli. (...) Priorytetem jest ustanowienie systemu ochrony danych dotyczących obronności (w znaczeniu słowa obronność należy rozumieć ochronę Państwa oraz jego obywateli przed siłami zewnętrznymi, które mogłyby podważyć jego istnienie), które powinny być bezpiecznie gromadzone, sprawdzane i wykorzystywane. Ten akt ma na celu: przede wszystkim zapobieganie przeciekom tajemnicy państwowej; ograniczenie grona osób uprawnionych do dostępu do tajemnicy państwowej oraz uregulowanie innych koniecznych spraw dotyczących zasad ochrony tajemnicy państwowej²⁰.

W aneksie do ustawy wyróżniono cztery główne dziedziny, na podstawie których wnioskodawca zastrzega informację jako tajemnicę państwową. Są nimi: 1) obrona narodowa, w tym m.in. operacje Japońskich Sił Samoobrony, sprawy dotyczące typu oraz ilości broni, amunicji, pojazdów, wykorzystywanych do obrony państwa; 2) dyplomacja – ustawy bądź treść negocjacji oraz szczegóły dotyczące kooperacji z innymi państwami i organizacjami międzynarodowymi, polityki eksportu i importu towarów, które Japonia może wdrażać w celu ochrony państwa; 3) zapobieganie specyficznym zagrożeniom – sprawy dotyczące zapobiegania rozszerzaniu się informacji spowodowanych specyficznymi zagrożeniami; 4) zagrożenie terroryzmem.

Okres zastrzeżenia informacji w formie tajemnicy państwowej wynosi 5 lat lub mniej, jeśli dana informacja nie spełnia już kryteriów wymaganych w ustawie. Jednakże okres ten może zostać przedłużony na kolejne 5 lat, nawet kilkakrotnie, maksymalnie do 30 lat. Po tym czasie, jeśli informacja według wnioskodawcy nadal zagraża bezpieczeństwu państwa, to po otrzymaniu zgody administracji rządowej dokument można zastrzec na kolejne 30 lat.

Za nieautoryzowane opublikowanie dokumentu zastrzeżonego jako tajemnica państwowa grozi kara do 10 lat pozbawienia wolności. Dla osoby, która, nie mając odpowiednich kwalifikacji, weszła w posiadanie zastrzeżonego dokumentu, w sposób nieprzewidziany w ustawie, również przewidziano karę do 10 lat pozbawienia wolności²¹. W odpowiedzi na te postanowienia wśród dziennikarzy pojawiła

²⁰ Artykuł 1 ustawy o ochronie tajemnicy państwowej: „In view of the fact that, under the situation where the increasingly complex international situation amplifies the significance of information related to securing the safety of Japan and its citizens and where the development of an advanced information and telecommunications network society gives rise to concern over the risk of unauthorized disclosure of such information, it is important to establish a system for properly protecting information, among information concerning Japan's national security (meaning ensuring that the State and its citizens are secure from outside aggression, etc. that could affect the nation's existence; the same shall apply hereinafter), which is particularly required to be kept secret, and then to collect, coordinate and utilize said information, this Act aims to prevent unauthorized disclosure of such information by providing for the designation of specially designated secrets, restrictions on the persons who handle them, and other necessary matters with regard to the protection of such information, and to thereby contribute to securing the safety of Japan and its citizens”.

²¹ 特定秘密の保護に関する法律 – treść ustawy o ochronie tajemnicy państwowej w j. japońskim zob. <http://www.cas.go.jp/jp/tokuteihimitsu/> (dostęp: 10.04.2016).

się obawa, że wskutek swojej pracy dziennikarskiej mogą oni nieświadomie wejść w posiadanie dokumentów zastrzeżonych i w rezultacie zostać oskarżeni o czyn zabroniony i skazani²².

Ustawa o ochronie tajemnicy państwowej została przegłosowana w parlamencie na początku grudnia 2013 r., mimo wcześniejszych demonstracji ludności, dezaprobaty wysokiego komisarza ds. praw człowieka ONZ i sprzeciwu środowiska dziennikarskiego. W jednej z przeprowadzonych ankiet 30% pytanych wyraziło poparcie dla ustawy. Anonimowo wypowiadający się politycy rządzącej koalicji nie ukrywają, że ustawa ta ma na celu głównie odstraszać od zbytnej dociekliwości w sprawach delikatnych dla rządu²³.

Jako organ kontrolny wobec nowej ustawy rząd zobowiązał się do powołania niezależnego organu nadzorującego przestrzeganie zasad w niej określonych, ponadto raz w roku premier jest zobligowany do złożenia raportu specjalnej komisji parlamentarnej. Ustawa weszła w życie 10 grudnia 2014 r. po dwunastomiesięcznym *vacatio legis*²⁴.

W raporcie organizacji Amnesty International ostrzeżono, że zapisy znajdujące się w ustawie o ochronie tajemnicy państwowej mogą zagrażać wolności słowa. Krytyka objęła również ewentualność zastrzeżenia przez rząd każdej informacji bez żadnej wzmianki o treści czy wskazania powodów takiego działania. Dodatkowo organy kontrolne ustawy zostały oskarżone o zbytnią uległość wobec rządu i brak niezależności.

Wnioski

Wcielanie w życie wyżej opisanych zmian oraz oświadczenie premiera Abe dowodzi chęci wyswobodzenia się z ograniczeń narzuconych przez art. 9 konstytucji. W wypadku wygrania wyborów przez koalicję LDP – New Komeito do izby wyższej parlamentu należy się spodziewać dalszych zmian w wykładni art. 9 konstytucji, a nawet zmiany obecnej ustawy zasadniczej. Jednakże nowelizacja japońskiej konstytucji wymaga, poza większością kwalifikowaną 2/3 głosów Zgromadzenia Narodowego, czyli izby niższej (Izby Reprezentantów) i izby wyższej parlamentu (Izby Radców), większości 51% głosów poparcia społeczeństwa w ogólnonarodowym referendum. O ile można się spodziewać przeprowadzenia takiej zmiany w parlamencie, o tyle pozytywny wynik referendum stoi pod znakiem zapytania, ponieważ decydująca w tym względzie jest wizja powodzenia reform gospodarczych.

²² *Lower House Pushes through State Secret Protection Bill*, „The Daily Yomiuri”, 27.11.2013.

²³ J. Adelstein, *Japan's new Secrets...*

²⁴ Soichira Kuboniwa, *Secrets Body Seen Balancing Security, Rights*, „The Daily Yomiuri”, 19.01.2014.

Administracja Shinzō Abe wyraźnie sygnalizuje chęć odgrywania aktywnej roli na arenie międzynarodowej. Jest to niezbędny krok dla Japonii, gdyż jako trzecia gospodarka na świecie powinna być także bardziej otwarta w zakresie bezpieczeństwa międzynarodowego, by pozostać istotnym graczem globalnym.

SUMMARY

JAPANESE NATIONAL SECURITY REFORMS UNDER SHINZŌ ABE'S LEADERSHIP IN 2006–2007 AND AFTER 2012

When Shinzō Abe became the Prime Minister of Japan in 2006, he promised groundbreaking reforms to the national security system of Japan and a revision of the Article 9 of the Japanese Constitution, which renounced war and prevented Japan from maintaining any war potential. However, under the recent interpretation of the Article 9 the Japanese administration is allowed to maintain forces used exclusively for self-defense within the Japanese borders. Only during his second term of office as a Prime Minister, he fulfilled those promises. In 2013 he established the National Security Strategy with National Security Council modeled after its American counterpart. Shortly after, the Japanese Parliament approved a controversial State Secrecy Law. Lastly, in July 2014 Abe's Cabinet managed to approve the reinterpretation of article 9 allowing Self-Defense Forces (SDF) to exercise the right of collective self-defense, permitting SDF to exercise a military action in order to aid allies on their territory if they were to be attacked. With the upcoming Upper House Parliamentary Elections, a nationwide referendum to abolish the Article 9 of Constitution is not out of the question.